

Variació en el vocalisme de *jou* (ALDC, IV, 872. El *jou*)

El *jou*, ‘peça de fusta amb què dos animals són junyits pels caps o bescolls a l’arada’, és un lexema general a tot el domini lingüístic però que presenta una forta variació vocàlica (per a la variació de la palatal inicial, veg. *PALDC*, I, mapa 13); prové del llat. *iūGUM*, per pèrdua de -G- en contacte amb una vocal velar (cf. *arrua* < *arruga*, val. *aiülla* < *agulla*; veg. *PALDC*, I, mapes 24 i 25). *J[o]u* (var. *xo* 100, amb ensordiment i reducció vocàlica; *jovassa* 92, amb el suf. augmentatiu -*assa*), predomina en una meitat del domini; *j[ɔ]u*, molt estès especialment en cat. occ., és resultat d’una dissimilació dins el vessant posterior i es documenta des del s. xv en val., on Ausiàs March rima *jou* amb *mou*, *nou*, *renou* (no manquen localitats amb convivència de les dues formes [146, 152, 167]), dissimilació portada a un gran extrem en el cas de *j[a]u* del val. meridional; igualment és dissimilació, però amb canvi de vessant, *j[ɛ]u* (ja al

s. xvi), del Ripollès, Osona i Bages, a través de **j[ə]u* (com *veu* < *vou* < *VOCE*); el ross. *juu* obeeix a una llei d’aquest dialecte que converteix tota [o] tancada tònica en [u] (*m[o]sca* > *m[u]sca*; veg. *PALDC*, II, mapa 109 i III, mapa 275), paral·lelament a l’oc., des dels s. xiv-xv, i amb les var. *ju* 4, 6-9, per reducció de *juu*, i *juc* 1-3, 5, per reforç de l’oclusiva velar; *xugo* 94, *xu[β]o* 87, afins a l’arag., han rebut una consonant antihlàtica a partir de l’ant. **juo*, **xuo* i la seva [u] resultaria d’una acció inflexionant de la *i* inicial (< *IOGU* < *iūGUM*); *iugo* 173 (< cast. *yugo*).

Altres mots: *junta* 56, 174, 179 sembla una adaptació del cast. *yunta*; *encolla* 174 és un deverbial de *encollar* ‘posar al coll, enjovar’; *juari* 85 és un manlleu al sard *juali*, -e (< llat. *IUGALE*).

Jou és el mot normatiu des del *DG*₁, 1932.

